

Psal. c xviii, 83). Bonus uter sic congelatus et infusus. Foris continentiae pruina, intus repletio iustitiae. Bene uterque flat, quando exteriora gelido quodam continentiae spiritu rigent, et interiora rigantur profluis gaudiis.

6. Et ut austri flatum ad interiora deflectas *Perfla*, inquit. Qui perflat, in intimis flat, et impenetrabile nihil est illi: spiritus iste subtilis est, acutus, et mobilis, perflans non inflans. Scientia inflat (*I Cor. viii, 1*): charitas perflat. Charitas interior est quam scientia, et ad secretiora pertingit. Omnia interiora perflat Spiritus, qui scrutatur etiam profunda Dei. Ubi perflaverit, et quasi perflaverit ista; ibi scientiarum aromata utiliter fluunt, meditationes, orationes, suspiria, singultus, lacrymae, ipsa colloquia. Omnia velut aromata fluunt, quae de charitate ducunt originem. Omnia quae procedunt de ea, quasi aromatica sunt, gratia plena. Chara sunt, et copiosa sunt; aromatica sunt et fluentia sunt. Plena sunt quae de charitatis plenitudine procedunt. Plena sunt, et expressa non sunt, nec torcularis violentiam patiuntur ejus aromata. Torcular in hoc horto non legis exstructum: nam vicem torcularis obtinet auster. Afflata quam calcata melius fluunt. Gratuita enim, ut diximus, sunt, non extorta metu, sed spiritu fusa. **134** Sunt qui aquilonem et austrum ad hujus saeculi adversa et prospera trahunt. Et quidem gemina hac tentatione vexata Ecclesia Dei, bonae semper affectionis et opinionis abundat aromatibus. Ideo his tentationibus perflandum dimittit, eo quod abundare novit, et inopiam pati. Locus iste latiore executionem exoptat: sed in calce haec tantum quasi leviter tetigisse sufficiat. Sequens sermo ad mutuas invitationes sponsi et sponsae transibit, si gratiam nobis praestare dignetur Jesus Christus, qui vivit et regnat Deus.

SERMO XL (7).

Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum, soror mea sponsa. Messui myrrham meam, etc. (Cantic. v, 1.)

1. Quam longe, fratres, a conversatione mea sunt verba votorum istorum. Aviditatem Dominus novit, sed ausu destituitur. Quidni? non est hortus mihi, qualem supra Christus depinxit: non sunt poma, quibus avide vescitur; non fructus aromatici; non fons irrigans; non altus puteus aquarum viventium: magis autem in hortum meum ascendit horror spinarum et veprium. Non audeo te, bone Jesu, in talem hortum vocare, nisi forte ut evellas, et disperdas, et dissipes primo, et plantes postea; et sic tempore congruo de plantatione comedes dexteram tuam. Felix anima quae te invitare digna est ad fructus jam maturos, ad fructus paratos, et acerbatis nihil habentes. Atque utinam acerbitas sola nostris accusetur in fructibus; utinam immaturi sint, dummodo mali

(7) Habitus est in festo S. Laurentii, ut ex contextu apparet.

non sint. Frequenter poma quae genere bona sunt, tempore nondum grata sunt, sed immaturitate sola displicent. Felix hortus cujus omnes fructus et natura boni sunt, et tempore congrui. Neutrum deesse novit pomis suis sponsa, ad quorum comestionem dilectum provocat. *Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum*. Vide quam morose et modeste, et post multa praeconia facta sit haec invitatio. Non enim praesumit haec dilectum invitare, non sitit delicias, donec delicate satis se novit descriptam. Quid enim? putatisne Jesum delectabilem illum adventum praesentiae suae illis indulgere, qui praedictis non sunt praediti dotibus, nec laudibus digni? Temerariae praesumptionis puta, si, prius quam aptus sis ad contemplationis usum, Jesum invitas. Tu illum ad deliciandum tecum sollicitas, qui forte sordes adhuc delictis? Hortus tuus sentibus horret et sterilest, et illuc Jesum invitas? Invita illum, non ut jam delectetur, sed ut deleat quod plantavit dextera tua. Invita illum ut purget primo, postea plantet. In utroque labor est, sed cum delectatione deerpere veniet fructus maturos.

2. *Veniat*, inquit, *dilectus meus*. Non tantum blanditur et applaudit praesenti, sed etiam in absentem inardescunt vota ipsius. Falsus amor et simulatorius absentem obliviscitur, praesenti blanditur. Non sic sponsa, non sic; sed absentem desiderat, praesente laetatur. *Veniat*, inquit, *dilectus meus in hortum suum*. Ad me quid austrum invitat? Ipse veniat, et sufficit mihi. Ipse auster est meus, ipse aroma est meum: ipse auster meus, ipse amor meus. Deus ab austro venit, et auster venit cum eo. Denique ipse plenus est gratiae et veritatis. Bene auster meus, qui serenus illustrat, et suavis illabitur. Auster meus est Christus meus, ipse hortum perflat, ipse comedit poma. *Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum*. Putationis tempus jam transit; flores pepererunt fructus quos parturierunt, hiems abiit; recessit ver, aestatem jam inclinatum maturior autumnus impellit. *Veniat* jam *dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum*. Ecce jam venit plenitudo temporis; ideo *veniat dilectus meus in hortum suum*. Poma praematura sunt; ideo comedat fructum pomorum suorum. Ficulneae prima poma desiderat. Cum nondum tempus esset ficorum, accessit ad ficum secus viam, vertit folia, et nihil fructus invenit (*Marc. xi, 13*). Ante tempus comedendi, et ante tempus fructuum, accessit ad eam mane esuriens. Novi ego ficulneam matutinos a prima pueritia fructus ferentem, fructus primitiarum, fructus gratiae virginalis. Nec erat haec ficus plantata secus viam, sed in horto, **135** et in horto concluso, in horto quem circumdat disciplinae maceria, et arcta custodiae sepes. Fecunda plane ficus, et pulcherrima inter alias specie. Frequenter declinavit ad eam Dominus Jesus, illud forte dicens: *Sub umbra ejus quem desideraveram sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo (Cant. ii, 3)*.

3. Sed utinam fructus quos protulit servasset.

Utinam improba furis manus non depraedata esset eam. Nunc autem optimos fructus tulit, et eos qui renasci non possunt. Alii succereverunt in locum eorum, id est pro virginali continentia, amara poenitentia. Quam dulcius illo nativo fructu, quam hoc subsecutivo, et te et dilectum cibabas? Vae miserae tibi! quando veniet dilectus tuus, quae tibi mens, quae facies, quis vultus erit? Quo te vertes praepudore, quae pudicitiae fructus perdidisti? quo te vertes: cum accedet, cum vertet folia tua, et solitos fructus non inveniet, pudebit illum praefusione tua. Recole verba voti virginalis, consecrationis tuae verba recense. Sub his foliis attende, quia jam non est proprius fructus, fructus integritatis, fructus virginitatis. Tales consecrati sunt, sed jam ablati sunt. Non bene conveniunt consecratio et corruptio. Laesa virginitas condonari solet, sed redonari non valet. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei, sed ignominiosa facta sunt in te. Cum confusione duplici et rubore de caetero in planctu agnosce partem tuam. Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo lapsam non vilem de plebe, sed quasi primam in virginali grege? Quis, inquam, dabit mihi fontem lacrymarum? Nam ipsa quae lapsa est, lacrymis tota pereffluit, per ora irrigua lacrymarum rivi defluunt. Alta suspiria et anxii gemitus produnt quod contigua semper culpae confusio supprimit. Vidi in misera facie dejectum vultum, fractas genas. Singultus sermones intercedebat: a lapsu continere noluit, a lacrymis continere non valet. Age quod agis, fructus dignos poenitentiae. Innotet te dolor, mœrore consumere, cum propheta dicat: *Nolite incumbere ut consolemini me, amare flebo (Isa. xxii, 4)*. Flebo et ego tecum. Forte dilectus tuus et ipse collacrymabitur tibi, qui Lazarum flevit (*Joan. xi, 35*). Forte plus ille flet. Plus dolet qui plus diligit. Miserationes ejus multae sunt: ideo, inquit propheta, *non sumus consumpti (Thren. iii, 22)*. Denique nec tu consumeris, quia consiliarius est tibi ac consolator, convertens animam tuam. Quomodo (ut dicam quod intelligi vix potest) non permovebit ipsa, dissimiliter tamen, ejus affectum, luctus tui miserabilis facies; dum ipse, qui retracto mœroris tui seriem, dolore cordis tangor intrinsecus? Si feceris dignos poenitentiae fructus, revertetur iterum dilectus tuus in hortum suum. Nam poenitentiae poma libenter comedit. Beatius tamen, si primae puritatis fructus intactos quis servet. Bonum est in maturitate praevire, et perseverare in ea.

4. Ideo sponsa praeviret in maturitate, et dicit: *Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum, soror mea sponsa*. Vehemens amator est Dominus Jesus: ad unam invitationis vocem advolat libens in hortulum sponsae. Quasi praevolat et praeviret in maturitate, *Veni*, inquit. Accipiatur hoc verbum imperativi sensus, et apte cohærebit quod dicit, *Veni*. Non est piger, non parcus retributor, sed incontinenti sponsam reinvitatur: *Veni in hortum meum, so-*

ror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis. Durus est affectus quem non permovent invitationes et reininvitationes istae tam dulces. Quid hac vicissitudine gratius? quid mirabilius est hoc commercio? O admirabile commercium! Dilectus Dei Patris, gloria caeli, Angelorum deliciae, ad hortulos nostros invitari se permittit, et ad suos reinvitare non praetermittit. Et qui noster est hortus, verius dicitur ipsius. Non enim ait, *Veniat dilectus meus in hortum meum*; sed, *in hortum suum*. Jure quidem, *in suum*, quoniam ab ipso datum, et ipsi debitum, et certe deditum. *Veniat dilectus. Veni, soror mea sponsa*. Magna dulcedo, et apta distinctio. Illa desiderat, et ille imperat. Haec dicit, *Veniat*: hic dicit: *Veni. Ego*, inquit, *sto ad ostium, et pulso: si quis aperuerit mihi, introibo et cenabo cum illo, et ipse mecum (Apoc. iii, 20)*. Non habes necesse, o bone Jesu, morari ad **136** ostium sponsae: ipsa enim te votis ultro interpellat. Redde vicem, reinvita illam. Sediti ad mensam ejus, vide quanta sint apposita tibi, sciens quia et tanta oportet te praeparare. Tanta, inquam, et sufficit ei. Hoc autem dico: totam se impendit, tu tototum repende. Quomodo totum erit, si illa se totam dat, tu te dimidias? Exiguam tuam, plus est toto illius. Totum ejus, portio est quaedam gratiae tuae: ideo et suus tuus est, et tuus suus est hortus.

5. *Veni in hortum meum*. Ego, fratres, in horto sponsi copiosum illum, et delicatum, et gloriose consitum paradisi virtutum Christi libenter accipio, quas secundum geminam naturam vel ab aeterno habuit, vel accepit in tempore. Ergo secundum hunc modum hortum sponsae statum animae vel Ecclesiae interpretare, et virtutum affectuumque dotes, quibus ditatur a sponso. In isto considerantur bona corporis; in illo, capitis. Pulchra utrobique contemplationis cibatio. Sed quid illa ad istam? Quanto gloria Christi, vel animae, vel Ecclesiae praecellit virtutes, tanto delectabilior in hunc hortum ingressus. Ad illum operatio plus spectat, ad istum, contemplatio sola. Sponsa, etsi laetatur de illo, laborat cum illo, et in sudore vescitur pomis suis: in istum cum introducta fuerit, nihil reliquum est nisi deliciae tantum. Suum tuetur, et istum intuetur. Nec intro-mittitur in istum nisi de illo, hoc est, de actione ad usum speculationis. Aut si contemplationem in illum sponsae hortum admittimus, similis est actioni: Utique de illis multis ordine commodo venit ad hanc myrrham. Non enim nisi in abundantia virtutum ingrediatur in hortum dilecti. *Ingrudieris*, inquit Job, *in abundantia sepulcrum (Job, v, 26)*. Melius tamen hic sonat *in hortum*. In sepulcro innuitur quies et quaedam a curis occultatio; in horto exprimitur intuitus et epulatio: in sepulcro feriamur; in horto fruimur. Sicut ergo in sepulcrum non nisi in abundantia ingredimur, sicut scriptum est; multo minus in hortum. Ideo sponsam de horto in hortum invitatur: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa*. Ingrederere, ingrederere, sponsa, in contempla-

tionem virtutum dilecti tui, ingredi in delectationes ejus, memorare justitiæ ejus solius. Ibi Deus, Deus tuus docebit te in jucunditate, et deducet te mirabiliter dextera sua. Cibabit te pomis vitæ et intellectus. Myrrham et aromata messuit tibi.

6. *Messui*, inquit, *myrrham meam cum aromatibus meis*. Immortalitatem enim et incorruptibilitatem messuit post mortem. Myrrhæ siquidem beneficio corpora mortuorum perdurant illæsa. *Myrrham*, inquit, *meam*. Bene suam, quam et primus accepit, et solus impartit. Primitiæ enim Christus, deinde qui sunt Christi. Per illum resurrectio mortuorum, qui primus resurgens jam non moritur. Bona talis myrrha, et melior quam hæc usitata, quæ carnem mortuam non sinit putrescere: nam ista rediivam non sinit deficere. Erat et myrrha ejus præcellens et singularis illa castitas virginalis, quæ nullum titillationis motum surgentem sensit, nec fomitem habuit; in quo nec motus est talis repressus, nec fomes remissus: præventus est enim in unctionibus myrrhæ, et myrrhæ suæ. Aliorum eatenus est efficax myrrha, et continentia pertingit, ut servet a corruptione: hæc a corruptibilitate carnem dominicam custodit intactam. Aliorum myrrha corruptionem carnalis incentivi subsequitur: hæc incentivum prævenit omne. Illorum excludit, et hujus præcludit. In Jesu nec causa, nec corruptio: in ejus Matre etsi causa, non tamen corruptio: in aliis omnibus et causa et corruptio. Myrrha nostra motus exsurgentes carnalis concupiscentiæ reprimunt: myrrha Mariæ tales motus nesciunt: myrrha Jesu taliter movendi nec causam, nec originem habuit. De plenitudine ejus omnes accepimus, et myrrham de myrrha. Myrrha nostræ castitatis, munere et imitatione ipsius est: ideo cum in nobis myrrham metit, suam metit. Utinam in me multam myrrham inveniat, quam metat. *Myrrham cum aromatibus*: id est abstinentiam mali cum affectibus boni; distractionem carnis, et devotionem cordis; sive temperantiam a licitis, sive tolerantiam in injuriis accipiamus. In myrrha bene utriusque virtutum aromata sociantur. Hæc est enim gratia si beneficientes flagellamur, si ipsi nosmetipsos foris affligentes, **137** eo ipso suaviter intus afficimur. Multam de martyris Laurentii, cujus: esta nunc agimus, agro myrrham demessuit, aromata multa; confessionis myrrham, confessionis aromata. Ad ignem enim applicatus Christum confessus est; corpus suum tradidit, ita ut arderet; facultates dispersit pauperibus. Caro ejus cremata est propter Christum, sed cor magis in Christo: ideo de craticula vocatur ad hortum. Et dum in craticula erat, ab horto non aberat. Nunc tantum in horto, non tamen totus in eo. Caro ejus adhuc in corruptione tenetur, nondum refloruit: reflorabit autem cum fuerit corpus humilitatis nostræ conforme corpori claritatis Jesu. Tunc metet immortalitatis myrrham, quam ipse præmessuit, et aromata multimodæ gloriæ. Tunc vere invitabit et dicet: *Veni in hortum meum, soror*

A *mea sponsa*. Tunc gloriabitur plene cum aromatibus suis se myrrham messuisse. Tunc enim et passionis suæ, et precum, quæ in aromatibus signantur, potitur effectu. Cum clamore siquidem valido et lacrymis preces offerens, exauditus est pro sua reverentia, factus omnibus optemperantibus sibi causa salutis æternæ (*Hebr. v. 7, 9*). *Volo*, inquit, *ut ubi ego sum, illic sit et minister meus* (*Joan. xii, 26*). Ubi, nisi in horto suo? Erit hoc in generalis resurrectionis completionem: nihilominus tamen et modo fit per contemplationem.

7. Quasi enim in hortum ejus ingredimur, cum affectuose condigneque et desideranter speculamur quales futuri sumus per ipsum, et qualis jam resurgens factus est ipse pro nobis, et in exemplum nobis. Quid dico, Resurgens? et ante resurrectionem omnis conversatio ejus, horti pulcherrimi gratiam præfert; sed quod ante plantavit, postea messuit. In resurrectione, et maturitatis et messonis est tempus, quando unusquisque laborum suorum fructus percipiet. Quod ergo nos in hortum suum vocat, quod myrrham et aromata sua se messuisse subnectit; ad contemplandam resurrectionis gloriam hortatur, quæ futura est per ipsum in nobis, vel quæ jam in ipso præcessit pro nobis. Nonne jucundus et vere delectabilis progressus introire in hortum Christi, introire in plantationes Domini quodam prospectu de virtute in virtutem ejus? Prospectu, inquam; non audeo provecum dicere. Nam ad virtutum ipsius veritatem et plenitudinem quis sibi provecum pollicetur? Jucundus digressus plane, et commodus quidem. Nusquam magis humanæ mentis fastus reprimitur humiliatione, nec fames contemplatione satiatur, nec fastidium excitatur æmulatione. Comparatio humiliat; imitatio exercet; consideratio delectat. Prima premit; secunda provocat; tertia pascit. Premit immensitas; provocat honestas; pascit veritas.

8. Denique paulo post ipse dilectus, ipse sponsus amicos et charissimos sibi invitat, ut comedant et bibant, et inebrientur: quoque major illis innascatur aviditas, de suo prius blanditur et proponit convivio: *Comedi favum cum melle meo*. Tuum, Jesu bone, utrumque est, et illud mel quod das, et illud quod es. Sed hoc in loco mel illud quod es ipse, nostræ intelligentiæ se promptius offert. Cur non dicis favum tuum, sicut mel tuum? Cur hac distinctione nunc uteris? Et favus tuus est, sicut et mel tuum: quamvis manifeste istud exprimas, cum illud sileas. Tua est utraque natura; sed divina tua, et quasi naturaliter tua, humana non est quasi naturaliter tua, sed magis assumpta, et dignatione tibi effecta est naturalis. *Comedi favum cum melle meo*: Ante sacræ conceptum Virginis quasi mel solum erat, et sine favo, nondum incarnata Divinitas. Postea mel in favo, Deus in homine: nunc autem favus in melle, homo Deitate vestitus. *Et si cognovimus Christum secundum carnem, sed nunc jam non cognovimus*, ait Apostolus (*II Cor. v, 16*). Sicut

orat Deus reconditus in carne, sic nunc vice versa ipsa caro est occultata in Deo: et si glorificata est caro illa, ut jam spiritualis sit, et infirmitatis nil habens, tamen est occulta quodammodo, dum magis eum, in eo quod ipse est Deus, attendimus et adoramus. Quodammodo carnis favus deitatis in melle reconditur, dum admirationem nostram et fidem ad se traxit ex integro manifestatæ reverentia majestatis. Jam ergo post resurrectionis gloriam Christus comedit favum cum melle suo, et sine carnalis infirmitatis injuria in assumptæ carnis substantia **138** delectatione divina et sibi sola nativa perfruitur. *Comedi favum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo*. Jam dicis tuum esse utrumque tam lac quam vinum. Tua sunt enim utriusque jura naturæ, utriusque propria, non alterius vitia: et sicut bibit vinum novum, ita et lac novum. *Cum lacte*, inquit, *meo*; id est, cum lacte novitatis tuæ, non infirmitatis nostræ.

9. Curre, sponsa, propera ad tam dulce convivium, ubi vinum est sponsi, ubi lac, ubi favus non inanis, non vacuus, sed melle plenus. *Mel invenisti, comede quod sufficit*; nam tu ad totum non sufficis. Ipse autem Jesus non comedit ad mensuram, sed totum comedit, qui sufficit ad totum. Tibi dicitur, *Ne sis scrutator majestatis, ut non opprimaris a gloria* (*Prov. xxv, 16, 27*: ipse scrutatur omnia etiam profunda Dei. Nemo novit Patrem nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare (*Matth. xi, 27*)). Ipse totum comedit, ipse cui vult, et quantum vult impartit: quasi participium tibi pollicetur hujus cibi, se reflectum gloriando. Si datum fuerit in escam tuam fel, et aceto in siti fueris potatus, memento quia talia passus est Jesus. Gustavit illa in cruce, non bibit (*ibid. xxvii, 34*), velocem amaritudinis transitum signans. Bibit autem vinum cum lacte suo. Non turbatur amplius ad monumentum pro Lazaro, non tristatur usque ad mortem, non sub ipsa morte aceto et felle potatur. Vetera transierunt, nova successerunt. Turbatio illa, tristitia, tædium, dispensatorie ad horam suscepta de homine veteri, in lactis dulcedinem novam demigrarunt. Bonum vinum, quo hausto oblivioni traduntur priores angustiae, et non ascendunt super cor; sed novis, et puris, et lacteis in carne jam resuscitata potatur affectibus, quando nulla jam de reliquo injuria, molestia nulla, aut in anima, aut in carne, sicut prius, vel assumitur, vel sustinetur; sed acetum cum felle mixtum, quod degustavit prælibans non bibens, in vini et lactis transiit saporem. Hanc et tu, fidelis anima quæ sponsæ dignitate perfungeris, hanc, inquam, et tu tibi commutationem futuram confide. Ideo hæc in se completa prædicat, ut tibi tu similia discas sperare: tecum enim convivari vult, tecum bibere: *Non bibam*, inquit, *de hoc genimine vitis, donec bibam illud novum in regno meo* (*Matth. xxvi, 29*). Hoc tibi regnum significat, cum ad hortum te vocat, ad hortum deliciarum, ad paradisum volu-

ptatis, ad fructus maturos, ad fructus jam perceptos a se, et a te percipiendos. Tunc bibes vinum cum lacte, ut obliviscaris prioris angustiae, et novæ resurrectionis degustes dulcedinem, præstante Domino nostro, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XLI.

Messui myrrham meam cum aromatibus meis, etc. (*Cant. v, 1.*)

1. *Messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Veni in hortum meum, soror mea sponsa*. Putate, fratres, vocationem hanc ad sæculi finem referri, quando, completis omnibus sacramentis Ecclesiæ, ipsa invitatur ad regnum; quando mittet Dominus messorum angelos, eo quod regiones albæ tunc erunt ad messem. O felicia tempora primitivæ Ecclesiæ! Quam uber tunc erat ager illius, quam copiosos producebat fructus! quanta in martyribus erat fecunditas myrrhæ, quot apes perfectioris et mysticæ doctrinæ favos operantes! Putares inter ipsa initia fidei, cum verbi semina mitterentur, messonis jam esse tempus, et quasi maturas ad falcem regiones albere. Quid moraris, Jesu bone? cur sponsam non invitas in hortum? Nonne jam dicere potes: Quia *messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo*? Ubi nunc martyres in myrrha, ubi doctores in favo, ubi ferventes spiritu, qui signantur in vino, et simplices in malo quos lactis dulcedo figurat? An non ager Ecclesiæ tuæ jam tanta gloria nudatus videtur? Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiā? (*Isai. ix, 3*) Multi credentium fructus, sed aromata pauca. Præcessit autumnalis ubertas primis illis nascentis Ecclesiæ diebus: nunc hiemalis horror perurget. Præcesserunt ubertatis anni, nunc sterilitatis incumbunt. **139** Post spicas florentes et lætas, steriles et uredine confectæ exsurgunt. Cur non dicis jam, bone Jesu: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa*? Quid exspectas? cur moras nectis? An ut post hanc hiemem autumnus redeat? lætabuntur adhuc coram te, sicut lætantur in messe. Tunc benedices coronæ anni benignitatis tuæ, et campi tui ubertate replebuntur. Pinguescent speciosa hujus nostri, quod nunc videtur, deserti (*Psal. lxiv, 12, 13*); et persecutionis fervor novissimæ, maturitatis canam albedinem messibus nostris inducet. Multiplicabuntur in senecta non deficiente, non confecta, non sterili, sed in senecta uberi: et bene patientes erunt, ut annuntient. (*Psal. xci, 15, 16*). Patientes, propter martyrium; annuntiantes, propter verbum. In patientibus myrrham metes, in annuntiantibus comes fenum. Tunc electos tuos compunctionis vino potabis, consolationis lacte immixto. Nisi enim abbreviasset Dominus dies illos, salva esse non posset omnis caro.

2. Metit etiam nunc Dominus, etsi non quantam tunc myrrham, tamen multam myrrham afflictionis spontaneæ. Favum comedit cum melle, et expressa

spiritualium dulcedine sensuum, continentibus figuris nos facit oblectari. Vinum cum lacte bibit, quia sublimes sensus et excedentes contemplationes fidei et morum simplicitate temperat et indulcat. Zeli fervorem diligit, si tamen adsunt lactea quædam fomenta parvulorum. Cum fuerint expensa hæc omnia, cum pertransierint tempora martyrum; cum doctores quasi quidam favi sapientiam continentis in mysterio absconditam, ministerium compleverint suum, et, disputationibus hæreticorum pressi, melleam doctrinam profuderint; cum numeros suos et dies compleverint vel parvuli qui lacte foventur, vel ferventes spiritu qui inebriati vino gratiæ obliviscuntur quæ retro sunt: cum consummata hæc omnia fuerint [non enim transibit unus apex aut unum iota de lege donec omnia fiunt (*Matth.* v, 18)], tunc exsultabit omnis Ecclesia sanctorum a tam dulci auditu, *Veni in hortum meum, soror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Messui, comedi, bibi*: præteriti sunt temporis hæc verba, et consummationem completam significant, ac si dicat, Consummatum est. *Veni in hortum meum, soror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis.* In hortum illum, ubi prope erumpens nulla urtica liliorum gratiam contristet, ubi vernantem rosam asperitas spinarum non violet, ubi arbor nulla est cujus sit interdictus accessus. *Veni in hortum meum, soror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis.* Audite quia non metit nisi quod suum est, nisi quod ipse præseminavit. Vere servus ille malus et piger, qui pigritiæ suæ causam in dominum interpretatione maligna transfudit: *Scio quia homo austerus es, tollens quod non posuisti, et metens ubi non seminasti* (*Matth.* xxv, 24). Bene piger, in quo dominus nobis invenit quod meteret: et vere malus, qui diligentiam metentis domini in duritiam perverso sensu convertit, infructuose quod acceperat servans, et injuriose de bono domino sentiens. Non metit Dominus Jesus nisi quod seminavit, non metit nisi suum. Quod inimicus homo superseminat tritico suo, non metit illud, sed mittit Angelos qui colligant zizania, et faciant fasciculos ad comburendum, qui colligant de regno ejus omnia scandala (*Matth.* xiii, 24-30, 37-42). Ergo prius regnum suum purgat a scandalis, agrum suum a zizaniis, et hortum suum ab inutili germine, ut non nisi suum metat et colligat.

3. Si modo veniat Jesus, sonet vox angeli, terribiliter intonet novissima tuba, producat judicium, ignis in conspectu ejus exardescat, advocetur cælum desursum, et terra discernere populum suum (*Psal.* xlix, 3, 4), si jam hæc omnia subito vos præoccupent; de meritis vestris quam teneretis sententiam? Ubi vestro essetis collocandi iudicio? inter sanctos

(3) Aelredum abbatem Rievallensem in Anglia, quo obiit anno ætatis suæ quinquagesimo, sub Henrico II, rege Anglorum, anno Domini 1166. Vide

A ejus qui congregabuntur illic, an inter eos qui congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum? inter zizania, an inter aromata? An forte etiam vestrum de vobis arbitrium hæsitat? Quis gloriabitur in agro suo se nihil habere zizaniorum? Felix in quo parum quid est, et id ipsum non exultum, non folum, sed furtivum et latitans in quadam aromatum ubertate, et quod, **110** statim cum advertit, avellit homo ab horto suo. Væ mihi, Domine, ab imperfectione mea, si homo durus es, si exactor austerus, si tollens quod non posuisti, et metens quod non seminasti! Væ mihi, si totum metis quod seminasti, sine remissione et pietatis respectu! nam non totum, quod in me seminasti, excrevit. Utinam myrrhæ meæ acceptum digneris habere fasciculum, ut in medio uberum tuorum commoretur. Utinam aromatum meorum vapor exiguus ad modicum parens ad te ascendat. Nam quando tibi offeram integrum favum mellis? quando tibi offeram meditationem assiduam in lege tua? quando puram et plenam intelligentiam spiritualium sacramentorum? quando sapientiam melleam, quam Paulus loquitur inter perfectos? (*I Cor.* ii, 6.) Nam sicut cellulis favus mellis, ita purissimis figurarum sacramentis cœlestis sapientia continetur, ut mutua collatione et sacramenta veritas figurata commendat, et non parum gratiæ trahat ipsa veritas talibus quasi cellis expressa. Quando tibi in quodam cordis mei cratere, vini et lactis illam potero temperaturam miscere? Rara est mixtura hæc, ut qui mente excedit Deo, sobrius esse discat, ut alta sciens consentiat humilibus; parvulus fiat, qui puriori inebriatur intellectu.

4. Quantus favus, quam ingens, quam uber ad cœleste his diebus est translatus convivium, dominum Rievallensem dico abbatem (8), cujus nobis dum locum istum tractamus, nuntiatus est transitus. Videtur mihi in illo, dum sublatus est, hortus noster esse nudatus, et grandem agricolæ Deo resignasse fasciculum myrrhæ. Nullus talis in alvearibus nostris relictus est favus. Utrumque in illo cernere erat, et mellis favum, et myrrhæ fasciculum cum aromatibus bonis. Quis illo vel vita purior, vel doctrina prudentior? Quis magis illo vel ægrotus in carne, vel alacer in spiritu? Sermo ejus, quasi cereus, melleam effundebat scientiam. Carne languidus, magis tamen intus in spiritu cœlestium amore languebat. Myrrhata carne, mente aromatica, crematione continua, indefessi amoris odoriferum incensum offerebat. Corpore desiccato et arido, anima ejus sicut adipe et pinguedine replabatur: ideo labiis exultationis laudabit Dominum semper os ejus, favus distillans labia ipsius. Nam totus conversus in labia, modesto vultu, et totius corporis habitu tranquillo, serenos animi prodebat affectus. Sensu perspicuus erat, sermone non præceps. Modeste ro-

notas ad epistolam primam S. Bernardi. Aelredi opera habes in Bibliotheca SS. Patrum, et in Bibliotheca Patrum Cisterciensium, tomo III.

gabat, reddebat modestius, molestos sustinens, molestus nulli; acute intelligens, morose referens, æquanimiter ferens. Memini frequenter illum, cum coeptum de assidentibus aliquis interrupisset sermonem importune, verba suspendisse, donec alter totum effudisset spiritum suum: et cum importuni sermonis impetu defluxisset gurges, eadem qua sustinuerat tranquillitate, suspensum verbum resumpsit, opportune loquens, et opportune silens. Velox ad audiendum, ad loquendum tardus, sed non tardus ad iram (*Jacobi*, i, 19). Quomodo ad iram dicendus est tardus, ad quam magis inventus est, ut sic dicam, nullus?

5. Bene favus, quia sinceris undique compositus et consitus cellis, in omni actu, sermone et gestu internæ putabatur dulcedinis mella sudare. Felix in quo Jesus integrum favum, quem comedat, invenit, crassum, non exsiccatum. Vide naturam favi: quasi galeato capite est, propter formam vasculi cui innascitur. Deinde de superioribus pendet, et de superioribus prodit. Bona, secundum Paulum, galea spes salutis æternæ (*I Thess.* v, 8). A spe siquidem superiorum, omnium actuum caput et totius intentionis vitæ inchoare debet, et illi coherere, ad hanc tendere, et hac se contra omnia tentamenta tueri. Si videris hominem, propter spem superiorum, in omni actu, etiam adverso casu, repleri gaudio spiritus, qui super mel dulcis est; quid hunc nisi favum credideris in cunctis cellulis melle redundantem? Quid? cum hominem cernis capacem sensu, conversatione compositum, actuum et vitæ æquabili commensuratione coherentem sibi, talibus undique vasculis consortum, vacuis tamen, et spei quæ est reposita in cœlis, melleo exhaustis liquore; numquid aliud tibi quam favi arentis siccitatem depingit? Duplicatum **111** quidem incommodum, si simul fuerit et dissipatus dissolutione, et indevotione quadam desiccatus. Aliud tamen est si servat speciem, ut mentiatur virtutem: aliud si integritatis formam, et infundendæ favorem spe bona gratiæ refert, ut dono spiritualis dulcedinis receptacula apta non desint, et idoneæ cellulæ melli superno.

6. Noster autem hic favus, de quo loquimur, integer erat, et interno liquore exuberans. Plenus erat cellularum, hac illaque distillabat dulcedinem, sermonis divini assiduus operator favos componebat. Boni favi, quibus adhuc integris multorum quotidie indulcantur fauces. Molestam non sectabatur subtilitatem, quæ plus contentionis, quam instructionis ministrat materiam. Circa moralem operosus scientiam, cultissimis illam verborum cellis committebat. Prudens erat eloqui mystici, quod inter perfectos dispensabat. Lactea in salutem et consolationem parvulorum exuberabat doctrina, cui tamen lætificantis et inebriantis sermonis vinum sæpe latenter immiscuit. Ita est. Lac ipsius vini obtinebat virtutem. Simplex ejus institutio, et sermo lacteus animi auditoris in quemdam inebriantem alienatæ mentis excessum furtim arripere consuevit. Unde

A qui potabatur, jure dicere poterat; *Quia bibi vinum cum lacte.* Imo in lacte noverat ista temperate miscere, et in altero utrumque largiri. Facili ad ædificandum utebatur materia, sed vehementiam inebriantis gratiæ sentires in verbis. Facilis inerat ei intellectus, sed affectio vehemens.

7. Dolendum quidem quod tanti viri subtracta est nobis copia, sed nihilominus gloriandum quod talem de hortulis nostris fasciculum myrrhæ ad cœlestem illum hortum præmissimus. Illic ornamentum est, qui nobis hic fuerat adjumentum. Et si vacuata videntur alvearia nostra, et hortus nudatus; multos tamen reliquit manipulos, de quibus potens est Deus per virtutum incrementa creare fasciculos. Quod et in tota operatur Ecclesia, donec per successiones continuas, omnium graduum dispensatione completa, sponsæ suæ jam perfectæ et consummatæ dicat: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa, Messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite, amici, et bibite; et inebriamini, charissimi.* Quod quidem etsi in generali illa Ecclesiæ introductione in Domini gaudium, quæ post resurrectionem fiet, perfectissime speratur; quotidie tamen angelicos cives ad congratulationis convivium invitari credimus, cum sancta quælibet anima (sive qualem supra meminimus, sive inferioris perfectionis et gratiæ) in paradisi amœnitatem transfertur, in hortos semper viuentes, in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei.

8. Hæc recolite, fratres, hæc recordamini, et effundite in vobis animas vestras. Ignita est hæc recordatio: liquescere faciet animam tuam, et in dilectiones et desideria effundi, cum transibis in locum tabernaculi admirabilis. In voce enim exultationis et confessionis sonus epulantis (*Psal.* xli, 5). Dulcis ibi uterque sonus, et amici epulantis, et Domini invitantis. Invitantis est enim vox: *Comedite, amici, et bibite; et inebriamini, charissimi. Amici, inquit, et charissimi.* Blanditarum hæc sunt nomina: sed hæc blanditiæ adulationem non sapiunt; officii et dilectionis sunt plenæ. Et hæc ipsa a Domino blandimenta prolata, inebriandi non carent effectu, efficacia sunt ad emulcendos eorum quibus fiunt affectus. Habent tamen inter se distinctionem, et aliquid amplius gratiæ præfert *charissimi*, quam *amici* vocabulum. *Vos, inquit Apostolis Dominus, amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Jam non, inquit, dicam vos servos, sed amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo nota feci vobis* (*Joan.* xv, 14, 15). Videte et hic quamdam distantiam. Illic dicuntur *amici*, et hic, sed differenter. Ibi, quia faciunt; hic, quia sciunt: ibi, propter ministratorem; hic, propter mysterium: ibi comedunt, hic et bibunt. Utrumque *amici*, nondum tamen *charissimi*. *Charissimis* in potationem cedit ebrietas. Ipsa nominis forma superabundantiam quamdam latenter insinuat, et significat plenitudinem charitatis. Cha-

rissimus est qui charitate plenissimus est. Charissimus est qui charitate infusus et imbutus **112** est, cujus medullæ et ossa et omnia interiora charitatis liquore rigantur. Nec quia charissimus est inebriatur, etsi inde charissimus est quia inebriatur. Denique, quid aliud est inebriari, nisi charitatis perfectissimæ delectatione repleri? Aut forte sic distinguere volumus, ut sint charissimi plenissime diligentes; inebriati, perfectissime delectati. *Comedite, amici, et bibite; et inebriamini, charissimi.* Amici sunt qui vel agunt vel audiunt; *charissimi*, qui adherent. Amici agunt pro eo, et audiunt ab eo; charissimi inebriantur eo. Amici sunt, quibus nota fecit quæ audivit a Patre: charissimi, quibus plenam ipsius Patris infudit notitiam. Ibi multa docentur, hic diligitur unum. In charissimis non est operum vel doctrinæ distensio, sed diffusio sola, et summa amoris. Amici sunt qui contemperantur divinæ voluntati: charissimi, qui inebriantur et imbuuntur amoris divini voluptate.

9. *Comedite, amici.* Jam non dicitur, *Edent pauperes, et saturabuntur* (Psal. XXI, 27); sed, *Comedite, amici, et inebriamini.* Quomodo pauperes, qui inebriantur ab ubertate domus Domini? quomodo pauperes ubi ubertas? *Comedite, amici, et bibite; et inebriamini, charissimi.* Amici vos et charissimi mihi: amici, propter dilectionem socialem; charissimi, propter sponsalem. *Inebriamini, charissimi.* Introduxi vos in cellam vinariam, ut ordinarem in vobis charitatem. Nec est charitas ordinata, nisi cum mens vestra fuerit vehementia charitatis inebriata. Non est ordinata, nisi cum omnibus aliis fuerit affectibus superordinata. Bonus ordo, supereminencia amoris: supereminens amor charissimos efficit. Charissimi sunt, in quibus nihil est vel charitate vacuum, vel alii negotio vacans. Ordo plenus est, cum de charis in charissimorum gradum transitur. Ordo plenus est, cum charitatis cumulo nihil adjici potest. *Comedite, amici, et bibite; et inebriamini, charissimi.* Omnes ibi amici, et omnes inebriantur. Non sic autem in hac convalle lacrymarum, non sic: sed multi amici, pauci charissimi; multi potantur, non inebriantur, omnes; et qui inebriantur, iterum temperantes fiunt. Ad horam mente excedunt, et ad sobrietatem solitam denuo redeunt. Soporantur et excitantur; somnolenti fiunt, et post paululum iterum vigilant. Ideo sequitur: *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Hæc tamen vigiliæ non videntur dormitioni succedere, sed ipsam comitari. Præstet nobis Dominus Jesus quæ super hæc sunt dicenda vigilanter intelligere, et vobis audire, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XLII.

Ego dormio, et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis; Aperi mihi, soror mea, etc., quia caput meum, etc. (Cant. v, 2.)

1. *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Post hesternum capitulum, qua rationis consequentia talis re-

sponsionis sermo infertur? Tunc erat generalis invitatio, hæc est responsio quasi singularis. Ibi plures invitantur, hic unus respondet. Ibi dicitur, *Inebriamini, charissimi*: hic quæ charissima est, quia sponsa est, dormire se refert. *Ego dormio.* Quid mirum si ad communem vitationem responsum redditur singulare? Multi charissimi, sed omnium est cor unum, et anima una. *Una est,* inquit, *columba mea* (Cantic. vi, 8). Amor unit, et amor inebriat. Vides quam juste fit omnium unica responsio, quos in commune charitatis vehemens liquor infundit? Vere vehemens virtus amoris, inebrians et abalienans. Vultis audire quomodo charitas abalienet animum quem inebriat? *Ego,* inquit, *dormio*: ac si dicat dilecto: Tu me ad ebrietatem vocas, et ego tota huic muneri vaco. *Ego dormio, et cor meum vigilat.*

B Ab aliis dormio et quiesco negotiis: ideo cor meum liberius vigilat ad sectandam hanc ebrietatem, et vinum potandum. Ordo mirabilis. De ebrietate dormitio, et de dormitione vigiliæ. Ille dicit, *Inebriamini*; et illa dicit, *Ego dormio.* Bonus sopor mentis excessus, et alienatio ab affectibus carnis, et (si id etiam dicitur) a sensibus corporis. Tunc magis viget et invigilat amor spiritualis, cum consopitur penitus omnis passio et affectus animalis. Et dormitio et inebriatio, utraque alienationis **113** vicem præfert. Et quiddam in hoc ipso ad invicem tenent commune, quod mentem tam hæc quam illa sibi abripit, et penes se manere non sinit. Utraque statum pristinum ipsi animæ, ut sic dicam, foratur, et novos informat affectus. *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Dormiunt alii somnum suum, et delectatio eorum in propria voluntate et voluptate quiescit. A talibus ego dormio, et vigilat cor meum tibi. Ab increpatione tua, Domine, dormiunt alii (Psal. LXXV, 7), ego ab increpatione. Dura hæc increpatione satis, quando dissimulando suæ hominem permittis desideria, sicut est magna increpatione desertionis signum. Ab hac increpatione dormit, qui ex dissimulatione divina somnolentæ securitati se tradens, dissimulantis patientiam non attendit parturire impenitentis repulsam. Patientis longanimitas, et interim non percutientis, in verecundis mentibus vim habet; et eadem Domini tolerantia, quæ mentes honestas facit sollicitas, duras ipsa reddit securas.

2. *Ego,* inquit, *dormio, et cor meum vigilat.* Dormio non increpata, sed increpata a vino, ad quod vocas charissimos tibi. Crapula ebrietatis tuæ mundo me tollit, et tibi tradit: soporat, et excitat: sæcularium oblivisci me facit, et tui non sinit. *Ego dormio:* dormi mecum, juxta illud quod ipse in Salomone definit, *Si dormierint duo simul, fovebuntur mutuo* (Eccl. iv, 11). Sic fiet ut ex dilecti præsentia ob vehementiam amoris cor meum vigilet amplius. Cor meum vigilat, cum tuus amor in eo amplius viget. *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Dormio propter amici requiem, propter raptum invigilo. In somno dulci quietis meæ, sollicitudo vigilantis te vigilantius somniat. Dulcis somnus, et dulce somnium, ne-

scire alia, solum te scire: vacare tibi, et te videre, sicut hic datur per somnium, ut sic dicam, et umbram et ænigma. Bona crapula, copia vacationis et visionis istius. Visio ista habet aliquid somnio simile, eo quod non humano arbitrio et industria fiat, non ex investigatione nostra, sed ex visitatione orientis ex alto. Paulus quasi dormit, cum mundo moritur: quasi vigilat, cum vivit Christo. Dormiat utinam, fratres, anima mea dormitione ista, et fiant vigiliæ meæ talium similes. Utinam juges sint, non interpolentur. Nunc autem versa vice ego vigilo, cor meum dormit; dormit spiritus, caro vigilat: et si caro dormit, non tamen statim spiritus vigilat. Indulgetur animo requies, nondum tamen ab illa gloriosa ebrietate sorbetur et rapitur. Dormit tentamentis, nondum tamen excitatur illis inebriantibus blandimentis: et quamvis frequenter gustentur, rediviva tamen novitate animam, quam inebriant, excitant.

3. Jure vigiles dicti sunt qui nunquam vinum illud inebrians digerunt, qui semper madent æternæ delectationis ubertate. Tales in Danielis libro vigiles legis (Dan. iv, 10). Bene vigiles, in quibus nihil est quod soporatione indigeat, sed totum invigilat Deo. Bene vigiles, quorum non interpolantur vigiliæ. Nullus in eis animalis affectus sentitur quem deceat consopiri, ut expeditiores sint cordis vigiliæ. Sunt quædam vigiliæ sollicitudinum repletæ molestia, de quibus Petrus, *Sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret* (I Petr. v, 8): et Paulus inquit, *Vigilate et state in fide* (I Cor. xvi, 13). Sed illæ vigiliæ nihilominus sollicitudine non carent, quibus Ecclesiæ vexantur doctores, sicut evangelici illi pastores vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum (Luc. ii, 8). Vigiliæ istæ quædam torquentur molestia ob imminentiæ mali cautelam. Vigiliæ sponsæ dormientis non continent mali cautionem, sed copiam boni. Exoccupatæ enim menti vehemens amor aviditatis inexpletæ vigilias indicit. Vigiliæ quædam sunt vel desiderium optatæ præsentia, vel delectatio indeptæ. Vigiliæ bonæ, vigens et non somnolenta devotio, sive in copia dilecti præsentis, sive in concupiscentia absentis. Hæc nec vigilat, nec viget, nisi inquieta, et quantum ad sæculi vel studia vel desideria consopita mente. Ideo dicit: *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Et in Job legitur, *quod in visione nocturna, cum sopor irruit super homines, et dormiunt in lecto, tunc aperit Deus aures* (Job xxxiii, 15, 16.), tunc loquitur, tunc pulsat. Ideo hic sequitur:

4. *Vox dilecti pulsantis: Aperi mihi.* Jure vigilat, nesciens **114** qua hora venit dilectus ejus. Quasi continuæ sunt vigiliæ sponsæ, et vox dilecti. *Cor,* inquit, *meum vigilat:* et statim adjecit, *Vox dilecti pulsantis: Aperi mihi.* Cor meum vigilat, et dilectus meus non dormit. Vox ejus pulsat, et dicit: *Aperi mihi.* Cor meum vigilat, et ipse statim advolat, et auditur vox ejus: *Vox,* inquit, *dilecti.* Hæc mihi

A vox nota est, hæc mihi grata: alias obsurdesco voces, ad hanc expergefata sum; statim cum insonuit in auribus meis, exsultavi præ gaudio. Multæ voces obstrepere solent, et falsas insurrare blanditias, sed non sicut vox dilecti. Magna, fratres, prudentia sponsæ, et discretionem spiritus pollens, quæ sic distinguere novit inter versutias dæmonum, et blanditias veras dilecti. *Vox,* inquit, *dilecti pulsantis.* Quæ talis vox qualis Jesu? Numquid philosophorum? numquid hæreticorum? Num Legis? num Prophetarum? Valida vox ejus est, stultam fecit hujus mundi sapientiam (I Cor. i, 20). Lex et Prophetæ neminem ad perfectum adduxerunt: vox Jesu consummationis summam complectitur, vox ejus consummationis præcepta continet, vox ejus movet affectus. *Vox,* inquit, *pulsantis.* Pulsat enim et penetrat efficax instar anticipitæ gladii: leniter illabitur, et blande persuadet, quod nulla potuit alia doctrina obtinere. Non altus sermo, sed alta mysteria. Humilitatem conscientia, morum contemperantiam, obtemperantiam obedientia, carnis munditiam, contemptum mundi, concupiscentiam æternorum, divinitatis notitiam, quæ unquam disputatio, quæ restrictio tanta aut sermone tradidit, aut inspirando persuasit? Resurgendi gratiam, impassibilitatem resurgentium, æternitatem vitæ, majestatis revelationem hac docente sperare didicimus, et suspirare. *Notus in Judæa Deus, in Israel magnum nomen ejus* (Psal. LXXV, 2). Nunquid tantum? nunquid tam expressum? Numquid tam impressum? nunquid tam sparsum? *In Israel magnum nomen ejus.* sed non eatenus magnum vel evidenti doctrina, vel vehementi devotione, vel numerosa populositate credentium. *Olim loquens Deus patribus in Prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio* (Hebr. i, 1, 2). Ideo vox valida, vox virtutis, vox dilecti; sed Judæorum convalescere nequivit in auribus. Audivit Gentilitas, et confessa est, et non negavit dicens: *Vox dilecti pulsantis.* Utrumque agnosco esse dilecti, vocem et pulsum, verbum et virtutem. Utroque mihi gratus dilectus meus, utroque me demulcet et movet, voce et pulsu, et, ut sic dicam, cantico et psalmo. Bene pulsat et quasi tympanizat, qui verbi et operis concordem movet symphoniam. Tympanum puta Jesum: accede, tange, discute, pulsa mores, opera, verba, vitam. Omnes in eo chordæ extentæ et sonoræ sunt, tactæ melodiam dulcem resultant. Jesus ipse pulsat se ipsum. *Nemo,* inquit, *tollit animam meam, sed ego pono eam, et iterum sumo eam. Potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam* (Joan. x, 17, 18). Vide quid tibi sonet ista positio, sumptio, et utriusque potestas; quid ipsa sic pulsandi causa. Nonne et ipsa maxime ad cor nostrum pulsat et excitat, ut nos, velut cithara quædam effecti, sic sonanti consonare nitamur?

5. *Vox dilecti pulsantis.* Bene *dilecti* inquit, quasi ex dilectione sola et gratia loquentis et pulsantis. *Aperi mihi, quia caput meum plenum est rore, et*